

УДК 711.58

*д. арх., професор В. В. Шулик, М. М. Бородич,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

ІСНУЮЧИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ В БАХЧИСАРАЙСЬКОМУ РАЙОНІ, ЯК СКЛАДОВІЙ АР КРИМУ

Анотація: проаналізовано існуючий стан рекреаційно-туристичної інфраструктури Криму, визначено динаміку попиту на відпочинок та ключові проблеми туристично-рекреаційного комплексу.

Ключові слова: рекреаційні території, туристично-рекреаційний комплекс, рекреаційна система.

Вступ.

Характер природно-ресурсного потенціалу, історична традиція господарського освоєння, соціокультурні пріоритети на протязі багатьох років визначили рекреаційну спеціалізацію Криму. У територіальному розділенні виробництва України Крим завжди виділявся як лідер оздоровчо-лікувальних послуг та як провідний туристичний район країни, забезпечуючи щорічний прийом більше 5 млн. чоловік відпочиваючих та більше 500 тисяч екскурсантів.

Розвиток туристично-рекреаційного комплексу (ТРК) АР Крим, як і його складової – Бахчисарайського району, відбувається під посиленням впливом процесів глобалізації, інтернаціоналізації, переходу до інформаційного суспільства та зростання конкурентної боротьби на міжнародному ринку туристично-рекреаційних послуг. У цих умовах є актуальним визначення нового вектору розвитку туристично-рекреаційного комплексу та його активного інтегрування в систему світового туристичного руху.

Вирішенню даної проблеми приділяється значна увага як на державному так і на місцевому рівнях [1-6]. Формування туристично-рекреаційного комплексу – міждисциплінарна задача, вирішенням якої займаються фахівці у галузі географії [9], економіки [7,8], екології та природокористування [10].

Дослідженням містобудівних питань оптимізації діяльності людини приділили увагу: В.Н.Белоусов, Ю.П.Бочаров, А.Є.Гутнов, М.М.Демін, Г.І.Лаврик, інші. Основні питання містобудівної організації центрів для лікування та відпочинку, планувальної організації рекреаційних систем розглядалися в роботах Н.Я.Крижановської, Т.Ф.Панченко, Ю.М.Лобанова, Л.Г.Лук'янової, В.П.Стаускаса, В.І.Цибуха, В.В.Шулика [11].

Мета статті – дослідити існуючий стан та проблеми розвитку рекреації та туризму в Криму, визначити місце і роль Бахчисарайського району в існуючій рекреаційно-туристичній системі.

Завдання статті:

- Проаналізувати існуючий стан рекреаційно-туристичної інфраструктури;
- Визначити динаміку потоку відпочиваючих та попиту на відпочинок у Криму за останній час;
- Визначити тенденції змін туристичного попиту в Криму;
- Визначити ключові проблеми туристично-рекреаційного комплексу Криму та Бахчисарайського району, як його складової.

Основна частина.

У 2010 році туристично-рекреаційний комплекс Криму нараховував 656 об'єктів, у тому числі 245 – цілорічного функціонування та 411 – сезонного, що становить 62,6%. Основними об'єктами розміщення, як традиційно склалося ще за радянських часів, є санаторно-курортні установи довгострокового проживання (553 об'єкта ємністю 119,5 тис. місць). Основна частина яких сконцентрована у районі Південного берега, Саксько-Євпаторійської групи, та на побережжі Бахчисарайського району. На територіях нового освоєння, ведучим типом установ є бази відпочинку.

Коефіцієнт завантаження підприємств санаторно-курортного комплексу на протязі 2005-2010 рр. мав від'ємну динаміку (65,1% - у 2005 р. та 58,2% у 2009 р.). В сезони 2008 та 2009 року був затребуваний недорогий відпочинок у приватному секторі. На протязі останніх десятиліть структура оздоровниць зазнала змін, пов'язаних із ослабленням лікувальної функції курортів та посиленням оздоровчої та розважальної функції. Актуальною проблемою залишається сезонність функціонування більшості об'єктів (середній коефіцієнт сезонності – 0,45) [12] (Рис.1).

Таким чином, характерним є збереження спеціалізації на розвитку санаторно-курортного лікування (Південний берег, Євпаторія, Саки) та оздоровчого купально-пляжного відпочинку (побережжя Чорного та Азовського морів). Останнім часом поширилася тенденція зростання попиту відпочинку у гірсько-лісовій зоні – забезпечуючи розвиток гірсько-пішохідного, велосипедного, кінного, екстремального автомобільного, екологічного туризму, спелеотуризму. В групі соціокультурного відпочинку з'являється попит етнографічного, наукового, релігійного, фестивального, зеленого, винного туризму.

Важливу роль в системі розміщення відпочиваючих має готельне господарство. В Криму функціонує 160 готелів з номерним фондом 8010 номерів, серед яких більшість є одно- та двомісні номери. На протязі останніх

років відмічається ріст якості послуг за рахунок розвитку інфраструктури обслуговування, разом з тим, ступінь зносу основних фондів залишається досить високим та складає до 40%. Кількість приватних домоволодінь, які орендуються відпочиваючими з кожним роком зростає, у 2010 р. їх число досягнуло майже 10000, з яких тільки п'ята частина одержала статус міні-готелів.

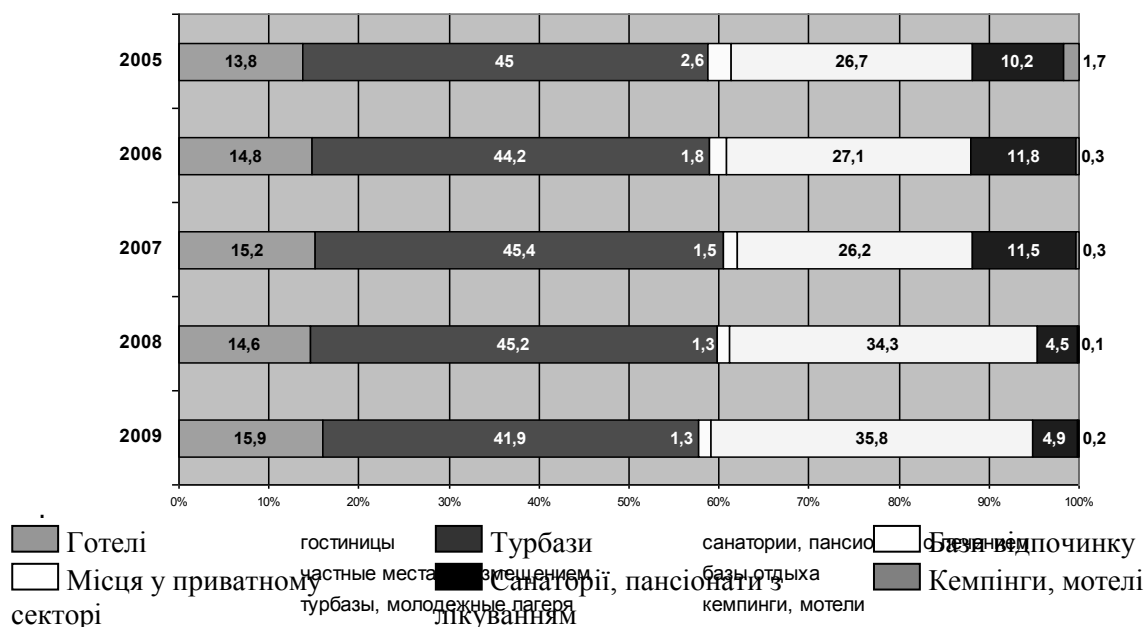

Рис.1. Структура розміщення відпочиваючих в АРК в 2005-2009 р.р.,%.

Територіальна структура туристично-рекреаційного комплексу Криму відрізняється нерівномірним характером рекреаційного освоєння. Рекреаційні райони південного, південно-західного та південно-східного узбережжя зазнають техногенного перевантаження, у той час ресурсний потенціал гірських, передгірних та рівнинних районів використовується недостатньо. Рекреаційне освоєння більшості районів здійснюється стихійно, без наукового містобудівного обґрунтування.

Рис.2. Динаміка чисельності відпочиваючих в Криму

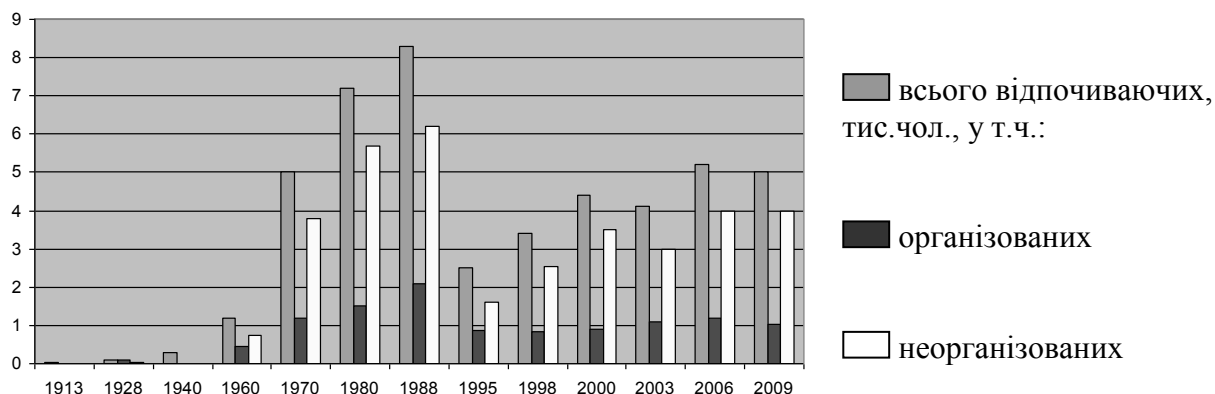

Рис.3. Центри локалізації туристичних потоків АР Криму.

Рекреаційне районування Криму (за Яковенко І.М.).

Район (адміністрати- вний склад)	Рекреаці- йне освоєння	Спеціалізація	Інтенсивність рекреаційного обслуговуван- ня	Статус
1	2	3	4	5
Південний (Ялтинська, Алуштинська міськради)	високи й	Кліматолікування, купально-пляжна рекреація, екскурсійний, розважальний туризм, дитячий відпочинок	висока	міжнародни й
Південно- східний (Судакська, феодосійська міськради)	високи й	Кліматолікування, бальнеолікування, купально-пляжна рекреація, екскурсійний, розважальний туризм, дитячий відпочинок	середня	державний
Південно- західний (Севастопольська міськрада)	середні й	екскурсійний туризм, купально-пляжна рекреація, водні види туризму (яхтінг, дайвінг)	середня	міжнародни й
Західний (Евпаторійська міськрада, с. Саки, Сакський район)	високи й	клімато-, бальнео- и грязелікування, екскурсійний туризм, дитячий відпочинок та лікування	висока	міжнародни й

1	2	3	4	5
Північно-Західний (Чорноморський, Раздольненський райони)	низький	купально-пляжна рекреація, водні види туризму (дайвинг)	низька	регіональний
Центральний (Сімферопольський, Бахчисарайський, Белогорський, Кіровський райони)	середній	купально-пляжна рекреація, екскурсійний туризм, зелений, етнографічний, гірські та екстремальні види туризму	низька	регіональний
Східний (м. Керч, Ленінський район)	низький	купально-пляжна рекреація, екскурсійний туризм	низька	місцевий
Північний (Джанкойський, Червоноперекіпський, Радянський райони)	відсутній	транзит туристів	низька	місцевий

Тенденції зміни туристичного попиту в Криму можливо охарактеризувати наступним чином:

- Зростання популярності сумісного відпочинку різновікових членів сім'ї, збільшення частки туристів старшого віку;
- Активізація індивідуального відпочинку та туризму;
- Посилення ролі активного та екологічного відпочинку;
- Розширення сезонів для відпочинку за рахунок всесезонних та міжсезонних видів відпочинку;
- Посилення інтересу до багатоцільового відвідування курорту.

Висновок. Проблеми розвитку туристично-рекреаційного комплексу Криму обумовлені впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Серед зовнішніх факторів слід виділити другорядну роль рекреаційної діяльності у соціально-економічному комплексі країни та регіону; неефективність регіональної політики у даній сфері; недостатній рівень або відсутність науково-обґрунтованих програм і планів розвитку туристично-рекреаційного комплексу Криму. До внутрішніх факторів слід віднести – недосконалість функціональної структури туристично-рекреаційної системи, невідповідність стану об'єктів матеріально-технічної бази світовому рівню; диспропорціям у формах відпочинку, відсутністю координації в управлінні системою, тощо.

Основними проблемами розвитку рекреації та туризму Бахчисарайського району по відношенню до АР Криму, є:

- порівняно невисокий рівень рекреаційного освоєння;

- низька якість надання рекреаційних послуг;
- невелика кількість існуючих місць розміщення туристів.

Література

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР;
2. «Державна програма розвитку туризму на 2002 - 2010 роки», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 року № 583;
3. «Основные направления развития санаторно-курортного и туристского (рекреационного) комплекса Автономной Республики Крым до 2010 года», утвержденные постановлением Верховной Радой АРК от 17.03.2004 г. № 849-3/04;
4. Стратегия развития туристско-рекреационного комплекса Крыма - 2020 (проект) Симферополь 2011 Ассоциация предпринимателей сферы гостеприимства Крыма Немецкое товарищество технического сотрудничества (GTZ) Министерство курортов и туризма АР Крым Научный руководитель проекта – Яковенко И. М.;
5. «Программа развития Бахчисарайского района на 2011-2013г.г.» / 2 сессия 6 созыва от 23.12.10г. №29;
6. Программа развития горных видов спорта и активного туризма в Бахчисарайском районе АР Крым / 21 сессия 5 созыва от 28.05.09 №457;
7. Боголюбов В.С. Экономика туризма / Боголюбов В.С., Орловская В.П. - М.: Академия, 2005. - 192 с.;
8. Дурович А.П. Организация туризма / Дурович А.П., Кабушкин Н.И., Сергеева Т.М. и др. // Учебное пособие. - Минск: Новое знание, 2003. - 632 с.;
9. Слепокуров А.С. Геоэкологические и инновационные аспекты развития туризма в Крыму. - Симферополь: СОНАТ, 2000. - 100 с.;
10. Екологічний паспорт Автономна Республіка Крим. - Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/content/article/5974>;
11. Шулик В.В. Методичні проблеми формування регіональних рекреаційних систем (на прикладі Полтавської області) // Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури. – Харків – 2001. – 26 с.;
12. Головне управління статистики в Автономній Республіці Крим. - Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.sf.ukrstat.gov.ua/ukgturizm2.htm#_tur.

Аннотация

Проанализировано существующее положение рекреационно-туристической инфраструктуры Крыма, определены динамику спроса на отдых и ключевые проблемы туристско-рекреационного комплекса.

Annotation

In this article was analyze the current situation of recreation and tourism infrastructure of Crimea and determined the dynamics of demand for leisure and the key problems of tourist and recreational complex.